

Redacteur ESB
m.dijkstra@sdu.nl

Fonds

Op dit moment praat de Europese Commissie over het creëren van een Europees Monetair Fonds (EMF) om eurolanden met ernstige financiële problemen uit de brand te helpen. Het voorstel tot oprichting werd gedaan door de Duitse minister van Financiën Wolfgang Schäuble, en wordt inmiddels ook gesteund door de Eurocommissaris van Economische en Monetaire Zaken, Olli Rehn (NRC Handelsblad, 2010). Aanleiding lijken de recente budgettaire problemen van de Griekse overheid. De Europese Commissie pakt het voortvarend aan: als het aan haar ligt, is het fonds voor 1 juli klaar om ingezet te worden. Gros en Mayer (2010) geven in *The Economist* al een redelijk gedetailleerde beschrijving van hoe het fonds eruit zou kunnen zien, en hoe het gefinancierd kan worden. Het fonds zou in eerste instantie gevuld kunnen worden via leningen van de afzonderlijke eurolanden, en na verloop van tijd zou het zelf een vermogen kunnen opbouwen met contributies. Gros en Mayer stellen hierbij voor om de contributie aan het fonds afhankelijk te maken van de mate waarin de regels van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) worden overtreden: een euroland met een hogere overheidsschuld en een hoger begrotingstekort betaalt meer dan een euroland met een lagere schuld en tekort. De contributie kan dan ook worden gezien als een vervanging van de boetes die bij de opstelling van het SGP bedacht werden.

Een EMF kan een eerste stap zijn om een oplossing te vinden voor wat De Grauwe (2010) een structureel probleem voor de EMU noemt: het monetaire beleid is gecentraliseerd bij de Europese Centrale Bank, terwijl de besluitvorming omtrent het fiscale beleid nog op landenniveau plaatsvindt. Hierdoor loopt het beleid over loonvorming en budgetten in de eurozone sterk uiteen, terwijl de theorie van optimale valutagebieden (Mundell, 1961) juist om een gecoördineerd beleid vraagt. Maar hoewel een EMF

een stap in de richting van gecoördineerd EU-besluit kan zijn, is het waarschijnlijker dat een dergelijk fonds de nationale tegenstellingen zal versterken dan verminderen.

Een dergelijk monetair fonds is namelijk moeilijk los te zien van de individuele nationale belangen: zodra landen zelf op vrijwillige basis kunnen kiezen of ze deelnemen of niet, zullen de landen die grote overheidstekorten hebben, en dus een hogere contributie moeten betalen, niet graag mee willen doen. Maar ook een EMF aangestuurd door de Europese Commissie lijkt niet gepast: landen die wel lid zijn van de EU maar niet tot de eurozone behoren, zullen niet willen bijdragen. Het zou voor bijvoorbeeld Polen onredelijk zijn om mee te moeten betalen aan een Europees fonds, terwijl het land in 2009 nog het IMF nodig had voor zijn eigen economie. Bovendien staat een aansturing vanuit de ECB haaks op de *no-bail-out*-clausule van de centrale bank. Wat overblijft is een opzet zoals die van het IMF: het fonds wordt niet onafhankelijk, maar de afzonderlijke landen krijgen een stemgewicht, en kunnen vervolgens over de besluiten van het orgaan stemmen. Dit betekent wel dat nationale belangen de boventoon blijven voeren. Zo is een bron van kritiek op het IMF juist dat belangrijke besluiten, bijvoorbeeld op het gebied van de financiering van het fonds, met een meerderheid van 85 procent aangenomen moeten worden (Molle, 2009). Aangezien de Verenigde Staten een stemaandeel van zestien procent bezitten, hebben zij binnen het IMF een effectief veto, en moet het IMF eigenlijk altijd aan het belang van de Verenigde Staten tegemoetkomen. Wanneer een EMF op dit moment stemrechten zou toekennen op basis van economisch gewicht in de eurozone, ontvangen Duitsland en Frankrijk respectievelijk een kwart en een vijfde van de stemrechten, zodat zij samen bijna een absolute meerderheid vormen. Hierdoor worden de nationale belangen niet verkleind, maar wordt het Europese beleid juist meer richting het belang van de lidstaten geschoven. Wanneer een monetaire unie echter alleen kan samengaan met een politieke unie, is meer dan alleen de oprichting van een EMF nodig: dan zal ook echt aan de oprichting van die politieke unie gewerkt moeten worden.

LITERATUUR

- De Grauwe, P. (2010) *The Greek crisis and the future of the eurozone*. *Eurointelligence*, 11 maart.
 Gros, D. en T. Mayer (2010) *Economic focus: disciplinary measures*. *The Economist*, 18 februari.
 Molle, W. (2009) *Effectiever IMF vereist institutionele hervorming*. *ESB*, 94(4563s), 31–35.
 Mundell, R.A. (1961) *A theory of optimum currency areas*. *American Economic Review*, 51(4), 657–665.
 NRC Handelsblad (2010) *Plan voor Europees monetair fonds*. *NRC Handelsblad*, 8 maart.